

Hoe kan TA bijdragen aan het overheidsbeleid?

1. TA-activiteiten

Onder TA verstaan we de activiteiten die worden uitgevoerd om de gevolgen van wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen voor de samenleving en het openbaar bestuur in kaart te brengen, te analyseren en onder de aandacht te brengen van burgers, politiek en openbaar bestuur. Activiteiten om dit tot stand te brengen omvatten onder meer wetenschappelijk onderzoek, onderzoeksjournalistiek, het organiseren van broad citizen participation en expert bijeenkomsten, het presenteren van resultaten aan het openbaar bestuur, de politiek en de bredere samenleving, het informeren van de media en NGO's en het organiseren en stimuleren van publiek debat.

2. Welke bijdragen?

De streefdoelen voor de bijdrage die TA kan leveren aan de politiek en het openbaar bestuur zijn:

1. Het voorkomen van maatschappelijke en politieke onrust en conflicten die samenhangen met ontwikkelingen op het terrein van wetenschap en technologie.
2. Het opbouwen en versterken van het vertrouwen tussen samenleving, overheid, wetenschap en technologie.
3. Het versterken van democratische arrangementen op het terrein van wetenschap en technologie.
4. Bemiddeling bij conflicten en controverses tussen samenleving, wetenschap en openbaar bestuur.
5. Zorg dragen voor internationale inbedding en coördinatie.
6. Bijdragen leveren aan science policy studies waaronder foresight en andere verkenningen.

Ad 2.1 Voorkomen van maatschappelijke onrust

TA zoekt de belangrijkste bijdrage in vroege en goed gedocumenteerde signalering van nieuwe ontwikkelingen op het terrein van wetenschap en technologie, en veranderingen in de socio-technologische systemen zoals energiehuishouding, watermanagement, landbouw en volksgezondheid. Bij TA worden die trends en ontwikkelingen gesignaleerd en beschreven waarvan aangenomen moet worden dat ze met grote maatschappelijke veranderingen gepaard gaan en aanleiding zullen geven tot maatschappelijke tegenstellingen, tot vertrouwensbreuken over nieuwe risico's, waarden en normen, tot onrust en politieke bezorgdheid over het wetenschapsbestel in het algemeen. De bijdrage die TA kan leveren is een vroegtijdig, goed gedocumenteerd signalement en een voorstel voor openbaar bestuur en politiek om deze ontwikkelingen te agenderen in het beleid. Door vroegtijdig te signaleren verkrijgt het openbaar bestuur tijd en gelegenheid een agenda op te bouwen, de gesignaleerde knelpunten aan te pakken en daarbij de verbinding met de samenleving te zoeken en te versterken.

Verdr. van kennis
in het
de
technie

Ad 2.2 Opbouwen en versterken van vertrouwen

Veel problemen hangen samen met de wijze waarop nieuwe ontwikkelingen onze culturele en levensbeschouwelijke opvattingen en onze idealen, waarden en normen op de proef stellen of aanleiding geven tot grote veranderingen in de maatschappelijke verhoudingen. In democratische samenlevingen die worden gekenmerkt door moral pluralism worden dan buitengewoon hoge eisen gesteld aan het publieke discours.

In de samenleving en in het publieke en politieke domein komt hoe dan ook een proces van conflict en vaak langdurige articulatie op gang. De inzet van TA is juist om een agenda te bieden voor dit proces, om daarin actief deel te nemen en te faciliteren en om daarbij steeds in te zetten op de versterking van het vertrouwen tussen staat, wetenschap en samenleving (co-evolutie). TA wil het proces van articulatie, dialoog en discours versterken, daarvoor de condities scheppen en de middelen aanreiken.

Ad 2.3 Versterken van democratische arrangementen

De inzet van TA is vroege signalering, een politiek bestuurlijke agenda, bewustwording onder burgers en wetenschap en publiek en politiek beraad. Dit, omdat de problemen betrekking hebben op risico's, levensbeschouwelijke kwesties, waarden en normen en op veranderingen in de maatschappelijke verhoudingen. TA zet tegen die achtergrond in op directe betrokkenheid van burgers, NGO's en andere betrokken vertegenwoordigingen van burgergroeperingen (broad citizen participation). Actieve participatie van burgers en hun verbanden is hier van belang en TA biedt een scala van mogelijkheden en middelen om dit te bevorderen. De essentie is dat TA-organisaties een actieve interventionistische aanpak kiezen waarmee zij midden in het publieke discours acteren.

Ad 2.4 Bemiddeling bij controverses en conflicten

TA-organisaties zijn zo gepositioneerd en beschikken over de kennis en ervaring om in situaties waarin partijen regelrecht tegenover elkaar zijn komen te staan, waarbij er sprake is van diepe vertrouwensbreuken, om te zoeken naar bemiddeling om zo bij te dragen aan het herstel van vertrouwen. Voorbeelden zijn GMO-controverses, controverses over elektromagnetische golven en nucleaire energie, over de opslag van CO2 en de invoering van de HPV-vaccinatie bij meisjes van 12 jaar. TA-organisaties kunnen - mits hen door alle partijen de ruimte wordt gegund om onafhankelijk en onpartijdig te opereren – bruggen slaan en condities scheppen voor hernieuwde dialoog.

Ad 2.5 Internationale inbedding en coördinatie

De maatschappelijke gevolgen doen zich zonder uitzondering in heel veel landen voor. Vele Europese landen hebben (parlementaire) TA-organisaties die zijn verenigd in een internationaal netwerk. Dat netwerk biedt een platform voor coördinatie, samenwerking en kritische reflectie. In dat netwerk komen niet alleen de TA practitioners bijeen, maar ook de parlementariërs die betrokken zijn bij de organisatie van TA in hun land. TA-organisaties zijn ook nauw verweven met de internationale onderzoeksgemeenschap op het terrein van science, technology and society (STS), de politieke filosofie en de technologie ethiek.

Ad 2.6 Bijdragen leveren aan science policy studies

Met betrekking tot transities, innovaties en de science policy studies die daarop betrekking hebben, wordt de toegevoegde waarde van TA-studies en TA-activiteiten steeds belangrijker. Door de mogelijke maatschappelijke implicaties van innovaties en transitie op een relatief vroeg in kaart te brengen en te analyseren kan de agenda geformuleerd worden voor een adequate maatschappelijke discussie. Hierdoor kunnen innovaties en transities effectiever maatschappelijk worden ingebed zodat ze makkelijker hun beslag kunnen krijgen.

Vereniging kennis
in het
actieve
technology & society

3. Voorwaarden

De belangrijkste voorwaarden zijn:

1. onafhankelijkheid en onpartijdigheid
2. transparantie en openbaarheid
3. professionaliteit in de omgang met politiek en media
4. goede contacten met wetenschap en technologie

Ad 3.1 Onafhankelijkheid en onpartijdigheid

Een TA-organisatie die vroeg signaleert over maatschappelijk omstreden kwesties, die daarbij co-evolutie versterkt, vertrouwen opbouwt en bemiddelt bij conflicten zal onafhankelijk en onpartijdig moeten functioneren omdat anders partijen deze rol niet aan TA-organisaties zullen gunnen. Met andere woorden, een goede TA-instelling mag zelfs niet de schijn opwekken verweven te zijn met de macht. Een belangrijke uitzondering vormen de TA-organisaties die deel uitmaken van de volksvertegenwoordiging en die dus in het parlement zijn opgenomen.

Ad 3.2 Transparantie en openbaarheid

In haar relatie met de burgers zal de TA-instelling altijd open kaart moeten spelen. Heel veel van overheidswege georganiseerde publieke debatten en participatieve processen mislukken omdat NGO's en andere belanghebbenden steeds redenen hebben een belang te veronderstellen bij het organiserende of opdracht gevende overheidsorgaan. Hetzelfde geldt voor wetenschappelijke organisaties zoals academies voor wetenschappen en departementale adviesraden.

Ad 3.3 Professionaliteit

TA-organisaties opereren in de openbaarheid, in publieke en politieke netwerken waarbij de inzet is maatschappelijke problemen te signaleren en politiek-bestuurlijke agendering te bewerkstelligen. Daarvoor is het noodzakelijk dat de TA practitioners vertrouwd zijn met het politiek-bestuurlijke domein en gezaghebbend kunnen optreden in de media.

Ad 3.4 Goede contacten

Er moet een vertrouwensrelatie bestaan met de universiteiten en andere onderzoeksinstituten. Ook met het bedrijfsleven moeten goede relaties worden opgebouwd, omdat beide groeperingen de hiervoor genoemde taken kunnen toevertrouwen aan TA instellingen.

4. Positionering

Afhankelijk van de positionering wordt het takenpakket ingevuld en worden accenten gelegd. Voor een overzicht van het Europese landschap zie Laura Cruz Castro and Luis Sanz-Menendez: "Shaping the impact: the institutional context of technology assessment" in M. Decker and M. Ladikas (eds) "Bridges between science, society and policy, Technology assessment - methods and impact" Springer Verlag Berlin, 2004, pp101-127.

Jan Staman
Den Haag, 26 oktober 2010

Verdragen kennis
in het
de
technologie & IC